

گذری بر حاکمیت شرکتی

فهیمة روحی علیایی
پژوهشگر مرکز مالی ایران

مثال، ایالت متحده آمریکا بعد از رسوایی‌های شرکتی سال گذشته به وضع قانون جدیدی در این زمینه پرداخت. آلمان نیز اصول حاکمیت شرکتی را به قوانین الزام‌آوری تبدیل کرد. کشور ژاپن قوانین شرکتی خود را مورد بازبینی قرار داد و به اصلاح آنها پرداخت.

تجربه موفقیت آمیز از حاکمیت شرکتی

همان‌طور که اشاره شد، حاکمیت شرکتی خوب کمک شایانی به ارتقای عملکرد سازمان‌ها می‌کند. در چند سال اخیر، تلاش‌های بسیاری از سوی موسسات قانون‌گذاری و فعالان بازار سرمایه برای گسترش این مقوله در خاورمیانه، صورت گرفته است. در این جا به بررسی یک مورد موفق از پیاده‌سازی حاکمیت شرکتی می‌پردازیم. این گزارش شامل تغییرات کلیدی حاکمیت شرکتی و تأثیرات آن است.

بانک تجاری ابوظبی (ADCB)

بانک تجاری ابوظبی یک موسسه مالی است که در امارات متحده عربی و هند فعالیت می‌کند. این بانک که در سال ۱۹۸۵ تأسیس شد، تحت کنترل دولت ابوظبی قرار دارد. در سال ۲۰۰۸، بانک تجاری ابوظبی بر اساس مجموع سرمایه‌اش، سومین بانک بزرگ در امارات متحده عربی شناخته شد. حوزه‌های تمرکز استراتژیک این بانک تجاری در سال‌های اخیر عبارتند از: توسعه بانکداری اسلامی و توسعه کسب‌وکار به بازارهایی مشابه با بازار امارات متحده عربی.

علت تغییر

بانک تجاری ابوظبی، چند سال پیش برای اولین بار به اهمیت حاکمیت شرکتی پی برد و در سال ۲۰۰۳ با هدف رشد پایدار در سودآوری به آغاز یک برنامه بازسازی محصولات و خدمات پرداخت. بر این اساس، اصلاحاتی در ساختار و ترکیب هیات مدیره صورت پذیرفت و نیز گام‌های مهمی در راستای ارتقای سازوکارهای شفاف‌سازی، صورت گرفت. به منظور همگام شدن هرچه بیشتر با جهانی شدن و پاسخگویی به الزامات مالی کشور رو به توسعه‌ای چون امارات متحده عربی، بانک تجاری ابوظبی به ارزیابی مجدد چارچوب‌های حاکمیت شرکتی خود و شناسایی روش‌هایی برای ارتقاء هر چه بیشتر آن پرداخت.

تغییرات صورت گرفته

ارزیابی‌های صورت گرفته از بانک تجاری ابوظبی در اکتبر ۲۰۰۷ حاکی از آن بود که اگرچه این شرکت دارای نقاط قوت زیادی در بسیاری از زمینه‌های حاکمیتی بود، برای ارتقای ساختار و چارچوب کلی شرکت تغییرات بنیادی دیگری الزامی به نظر می‌رسید. در سطح هیات مدیره به اصلاح ترکیب مدیریت پرداخته شد و نیز گام‌هایی اساسی در راستای ارتقای مدیریت ریسک و سیاست‌های شفاف‌سازی برداشته شد.

تغییرات حاصل شده در حدود یک سال پس از اعمال تغییرات

- حاکمیت شرکتی نقش مهمی را در تأمین مالی بانک ایفا کرد (افزایش منابع تأمین مالی از یک میلیارد دلار به دو میلیارد دلار پس از گذشت یک سال)
- آثار مثبت قابل ملاحظه‌ای در اعتبار حاکمیت شرکتی بانک در سراسر بازار

حاکمیت شرکتی مجموعه ساختارها و فرآیندهایی است که به عنوان یکی از مهمترین ابزارهای هدایتی و کنترلی شرکت‌ها به حساب می‌آید. یک حاکمیت شرکتی خوب و مناسب منجر به کارایی عملکرد شرکت‌ها، دسترسی بیشتر به سرمایه، کاهش ریسک، افزایش پاسخگویی و شفافیت در برابر سرمایه‌گذاران شده و نیز ابزاری مناسب برای توسعه شرکت‌هاست. چرا که افزایش دسترسی به سرمایه منجر به سرمایه‌گذاری‌های بیشتر، رشد اقتصادی و پدید آمدن فرصت‌های شغلی می‌شود. حاکمیت شرکتی به ایجاد تعادل بین منافع ذی‌نفعان شرکت، سهامداران، مدیریت، مشتریان و تأمین کنندگان کمک می‌کند. از آنجا که حاکمیت شرکتی چارچوبی برای دسترسی به اهداف شرکت به حساب می‌آید، تمام حوزه‌های مدیریتی مانند کنترل داخلی و ارزیابی عملکرد را شامل می‌شود.

با توجه به شرایط رقابتی بازارهای مالی، کشورها باید برای رشد و بقا، به هم‌خوان کردن ساختارها و قوانین و مقررات خود با استانداردهای جهانی بپردازند. مسلم این که روش‌های بد مدیریتی در سال‌های اخیر بسیاری از شرکت‌ها را با بحران مواجه کرده است که این امر اهمیت روش‌های صحیح حاکمیت شرکتی را برجسته می‌سازد. مطالعات تجربی حاکی از آن است که سرمایه‌گذاران بین‌المللی، امروز بیش از هر زمان دیگری به اهمیت فعالیت‌های حاکمیت شرکتی بر عملکرد مالی شرکت‌ها پی برده‌اند. روش‌های صحیح و مناسب حاکمیت شرکتی مزایای بسیاری را برای شرکت‌ها و کشورها به همراه دارد. از منظر شرکت‌ها، حاکمیت شرکتی با کیفیت بالا به معنی هزینه‌های سرمایه‌ی پایین، افزایش نقدینگی و توانایی مقابله بهتر با بحران است و از منظر کشورها به معنی ارتقای تصویر کشور در سطح جهانی، افزایش قدرت رقابتی اقتصاد و بازار سرمایه و تخصیص بهینه منابع است.

عوامل متعددی برای توصیف فضای حاکمیت شرکتی یک کشور وجود دارد که از جمله آن می‌توان به شرایط عمومی یک کشور (مانند وضعیت اقتصادی، شرایط مالی، میزان رقابت و سیستم بانکی) و میزان توسعه‌یافتگی بازارهای مالی آن (مانند زیرساخت‌ها و قوانین بازار، نقدینگی بازار و میزان پایبندی به استانداردهای بین‌المللی) اشاره کرد.

مطالعات بسیاری که درباره حاکمیت شرکتی انجام شده، حاکی از آن است که در این زمینه هیچ مدل واحدی که برای همه کشورها کاربرد داشته باشد، وجود ندارد. چرا که هر مدل باید با شرایط خاص هر کشور همخوانی داشته باشد. هر چند که مفاهیمی مانند برابری، شفافیت، مسولیت و پاسخگویی به عنوان مفاهیم کلیدی این حوزه در همه رویکردهای بین‌المللی، پذیرفته شده هستند. برابری به این معنی است که مدیریت با همه ذی‌نفعان شرکت برخوردی مساوی داشته باشد و بدین وسیله از بروز هر گونه تعارض احتمالی جلوگیری کند. شفافیت به معنی افشای صحیح و به موقع اطلاعات مالی و غیرمالی شرکت به عموم است. پاسخگویی به این معنی است که هیات مدیره، شرکت را به عنوان یک بدنه واحد به حساب آورد. در نهایت پاسخگویی به معنی انطباق همه عملیات شرکت با قوانین و مقررات است.

تلاش‌های بسیاری برای ایجاد چارچوبی برای حاکمیت شرکتی در سراسر جهان صورت گرفته است. بانک جهانی و سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD) پیشرو اصلی این فعالیت‌ها به شمار می‌آیند. بسیاری از کشورهای توسعه یافته در حال بررسی قوانین و مقررات خود هستند. برای

• تغییرات صورت گرفته در مدیریت ریسک موجب ارتقای نظارت و کاهش همه انواع ریسک شده است. حساسیت هیات مدیره نسبت به ریسک افزایش یافته است و پیشرفت‌هایی در کمیته حسابرسی صورت گرفته که منجر به پیشرفت‌های کنترلی در شرکت شده است.
• ارتقای کارایی و اثر بخشی شرکت به دلیل کنترل‌های هرچه بیشتر و استفاده از اتوماسیون.

به وجود آمد که موجب ارتقاء تصویر آن شد.
• به دلیل افزایش شفافیت و افشاجری‌های اطلاعاتی صورت گرفته، بورس امارات متحده عربی، به بانک تجاری ابوظبی جایزه «گلد کتگوری» را اهدا کرد.
• اثربخشی بیشتر اعضای هیات مدیره. گزارش‌ها حاکی از هوشیارتر شدن هرچه بیشتر هیات مدیره شرکت است که به طور فعال، مدیریت را به چالش می‌کشند.

فهرست تغییرات صورت گرفته در بانک تجاری ابوظبی

زمینه	چالش کلیدی	تغییر کلیدی
اثربخشی هیات مدیره	ترکیب: نه عضو هیات مدیره که شش تا از آنها از مقامات دولت ابوظبی هستند و «مستقل» به حساب نمی‌آیند. نیاز به ارتقاء هیات مدیره در مدیریت ریسک و فن‌آوری اطلاعات نقش‌ها: وجود ابهاماتی در نقش‌های مدیریت و هیات مدیره به دلیل وجود کمیسیون اجرایی متشکل از نمایندگان از هر دو گروه. ساختار: وجود کمیته‌های کاری متعدد که برخی از آنها درگیر انجام وظایف مدیریتی هستند.	ترکیب: انتخاب هیات مدیره ای که دارای یک سوم عضو مستقل باشد. نقش‌ها: ایجاد تمایز بین نقش‌های مدیریت و هیات مدیره با تاکید بر نقش ارزیابی‌کننده هیات مدیره و حذف نمایندگان این دو گروه از کمیسیون اجرایی مشترک ساختار: ایجاد یک کمیته تجدید نظر حسابرسی، ریسک و حاکمیت شرکتی
کنترل مدیریتی	کمیته اجرایی: شامل اعضا، هیات مدیره و مدیران ارشد که موجب اختلاط نقش‌های آنها شده و سایر وظایف مدیریتی را تحت الشعاع قرار می‌دهد. مدیریت ریسک: مدیریت ریسک باید بهتر هماهنگ شده و جریان اطلاعات ارتقاء یابد. منابع انسانی: با توجه به توسعه کسب و کار و افزایش حجم معاملات و کمبود مهارت‌های کلیدی، بانک با ریسک منابع انسانی مواجه است.	کمیته اجرایی: تغییر ترکیب کمیته که منجر به روشن‌سازی نقش‌ها و مسولیت‌های کمیته می‌شود. مدیریت ریسک: ایجاد کمیته مدیریت ریسک. استخدام مدیر ریسک برای نظارت بر فعالیت‌های مدیریت ریسک در بانک و گزارش به هیات مدیره. استفاده از ابزارهای پیشرفته برای مدنظر قرار دادن ریسک بازار و ریسک عملیاتی. منابع انسانی: برداشتن گام‌های لازم جهت ارتقاء منابع انسانی در بانک برای حصول اطمینان از جذب و نگهداری نیروهای مناسب که پاسخگوی نیازهای جدید سازمان باشند.
افشاجری و شفافیت	افشاجری عمومی: افشاجری و شفافیت از طریق وب‌سایت و گزارش سالانه، شرکت را قادر می‌سازد تا با استانداردهای بین‌المللی سازگاری بیشتری داشته باشد.	افشاجری عمومی: افشاجری و شفافیت از طریق وب‌سایت و گزارش سالانه به صورت چشمگیری ارتقا یافت و اطلاعات کافی برای ارزیابی عملکرد و چارچوب‌های حکمیتی فراهم شد.
روابط بین ذی‌نفعان و سهامداران	مالکیت اعضای هیات مدیره از سهام شرکت: بنا به مواد آئین‌نامه بانک، اعضای هیات مدیره باید دارای حداقل مالکیتی از تعداد سهام شرکت باشند که این در تعارض با منافع سهامداران اقلیت است.	مالکیت اعضای هیات مدیره از سهام شرکت: دیگر الزامی وجود ندارد که یک عضو هیات مدیره حتما حداقلی از تعداد سهام شرکت را در اختیار داشته باشد که این در راستای حمایت از حقوق سهامداران اقلیت است.

منبع جدول؟؟؟؟؟

القای حاکمیت شرکتی در سراسر سیستم بازار-تاثیر نهایی بر اقتصاد کلان

